

Handikappade med missbruksproblem

Publicerad 22.4.2010. Uppdaterad 25.10.2012

I den räkning av berusningsfall som STAKES (nuvarande THL) gjorde år 2007 uppmärksammades för första gången olika skador som hade att göra med funktionsförmågan och sinnena. Under räkningdagen framgick att av de som uppsökte social- och hälsotjänster i berusningsrelaterade fall, så hade fyra procent synskador, två procent hörselskador och elva procent rörelsehinder. Tolv procent av klienterna hade hjärnskador, neurologiska skador eller utvecklingskador. De här siffrorna är för varje grupp av funktionshinder större än gruppens andel av hela befolkningen. (Till exempel är 1,5 procent av befolkningen synskadad, men i räkningen uppgick de synskadade till fyra procent). Det finns också orsak att anta att alla handikappade klienter som behövde service på grund av olika hinder inte kunde ta sig till serviceställena.

Handikappservicen har främst satsat på hjälpmedel, upprätthållande av den fysiska funktionsförmågan och på transporttjänster. I det här servicepaketet finns det risk att klienternas missbruksproblem inte blir identifierade och att man kanske inte kan styra kunden till missbrukarvården då behov finns. Klienterna har inte heller haft tillräcklig information om droger och alkohol, beroende och missbrukarvård eller så har det informationsmaterial som funnits varit svårt att förstå. Dessutom har platserna i missbrukarvården varit svårtillgängliga på flera sätt.

Inom missbrukarvården har man under de senaste åren börjat fästa uppmärksamhet vid frågor som är specifika för handikappade. I Institutet för hälsa och välfärds blanketter för kvalitetsutvärdering ges instruktioner för hur man ska ordna beredskap att ge handikappade personer service, och samtidigt uppmanas man att identifiera missbruksproblem inom handikapparbetet. Den nationella planen för mentalvårds- och missbruksarbete (2009–2015) betonar att klienterna ska behandlas jämlikt och att alla ska ha samma tillgång till vård. I det skede då planen ska verkställas måste man se till att jämlikhetsprincipen förverkligas och att också handikappade klienter har tillgång till basservice inom missbrukar- och mentalvården.

Utvecklandet av hinderfri missbruksservice förutsätter att flera organ samarbetar: det är viktigt att missbrukspersonalen får information om till exempel möjligheterna att kommunicera genom flera kanaler. På samma sätt borde handikappvården utveckla sin medvetenhet om missbruk och sin förmåga att upptäcka missbruksproblem. Alla servicesektorer bör också arbeta för att förbättra tillgången till den byggda miljön. När det till exempel gäller att bygga om lokaliteterna kan man be om råd av det lokala handikapprådet eller av Invalidförbundets experter på hinderfrihet. När det gäller att få informationsmaterialet översatt till lättläst språk kan man få hjälp av LL-centret. Många handikapporganisationer står också till tjänst med handledning och rådgivning samt har personal som man kan konsultera i frågor som rör patient- och utvecklingsarbete.

En handikappad klient i missbruksvård

Man kan hjälpa handikappade med missbruksproblem på samma sätt som man hjälper andra patienter bara man beaktar varje klients individuella funktionsförmåga och hjälpbehov. För en synskadad som får rehabilitering till följd av missbruk är initialskedet viktigast. Genom att inledningsvis vägleda klienten blir platsen välbekant vilket underlättar hans eller hennes möjligheter att röra sig. Det skriftliga materialet får större effekt om det ges i form av punktskrift, ljudband eller i elektronisk form.

När man har att göra med en utvecklingsstörd klient är det viktigt att man kommunicerar på ett klart och tydligt sätt och att man understryker budskapet med konkreta exempel.

När det gäller klienter som använder teckenspråk är det viktigt att på förhand se till att en tolk får delta under vården och att tillräckligt med tolktimmar har reserverats. Förutom e-post, textmeddelanden och datorer kan man också i vissa situationer använda sig av distanstolkning. Enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) har ansvaret för att ordna tolkservice åt tal- och hörselskadade från och med 1.9.2010 flyttats från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Ordlandet av tolkservice regleras i fortsättningen i en skild lag och omfattas inte längre av lagen om service och stöd på grund av handikapp. Kommunerna ansvarar också i fortsättningen för övrig service som tal- och hörselskadade behöver.

När man har att göra med hjärnskadade klienter är det viktigt att beakta kundens livlighet och hålla tillräckligt med vilopausar i diskussionssituationen eller -gruppen. Det är också viktigt att repetera de centrala sakerna efter pausen. Enskilda samtal bli effektivast om de sker antingen i form av 15 minuter långa möten flera dagar i sträck eller så att man

håller vilopauser med jämna intervaller.

EMPPA – Psykisk hälsovård och missbruksvård för alla

Liisa Jokela och Irene Komu

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/missbruk-i-sarskilda-grupper/handikappade-med-missbruksproblem>